

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА

Філологічний факультет

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії
ОНУ імені І. І. Мечникова

проф. Вячеслав ТРУБА
_____ 2025 р.

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ
для вступу на навчання
для здобуття**

**другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність В11 Філологія, спеціалізація
В11.10 Прикладна лінгвістика ОП Прикладна лінгвістика**

**на основі освітнього ступеня бакалавра, магістра
(освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст)**

Схвалено на засіданні Вченої ради
філологічного факультету
Протокол № 6 від «21» березня 2025 р.

ОНУ

2025

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Фаховий іспит – форма вступного випробування, для конкурсного відбору осіб для здобуття ступеня магістра, які вступають на основі здобутого ступеня бакалавра, магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста). Організація та проведення вступного випробування відбувається у порядку визначеному Порядком прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2025 році затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 10 лютого 2025 року № 168 та зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 26 лютого 2025 року за № 15/41360 та Положенню про приймальну комісію Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Мета вступного випробування за спеціальністю В11 Філологія, спеціалізацією В11.10 Прикладна лінгвістика - оцінювання таких базових компетенцій, як:

- усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ;
- здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні;
- здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов(и), що вивчаються(ється), описувати соціолінгвальну ситуацію.

Вимоги до рівня підготовки здобувачів:

- знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності;
- розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів;
- аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища та процеси, що їх зумовлюють.

Форма фахового іспиту – тестування.

Підготовка програми фахового іспиту, розробка тестових завдань та проведення іспиту здійснюється фаховою атестаційною комісією філологічного факультету (наказ № 420-18 від 28.02.2025 р.).

1. ЗМІСТ ФАХОВОГО ІСПИТУ

1. Основи лінгвістичної методології.

Лінгвометодологія. Поняття наукової парадигми та наукової революції (Т. Кун). Типи наукових парадигм у гуманітарних науках. Антропоцентричність сучасного наукового пізнання. Предмет, об'єкт і головні завдання лінгвометодології. Ключові поняття лінгвометодології. Характеристика головних наукових парадигм лінгвістики: порівняльно-історична, структуралістська, комунікативно-функціональна, когнітивна. Дослідницькі принципи сучасної лінгвістики: експансіонізм, експланаторність, антропоцентризм, функціоналізм (О. Кубрякова). Поняття методу, методології і методики і лінгвістиці. Класифікація загальнонаукових методів (спостереження, інтроспекція, індукція, дедукція, гіпотеза, аналіз і синтез, аналогія, таксономія, порівняння, формалізація, ідеалізація, експеримент, моделювання). Загальна характеристика лінгвістичних методів (описовий, порівняльно-історичний, структурний, функціональний, конструктивний, типологічний, зіставний). Прийоми лінгвістичного аналізу.

2. Лінгвістична типологія та мовні ареали.

Генеалогічна класифікація мов світу. Поняття типології у мовознавстві. Типологічна класифікація мов. Мовна типологія та лінгвістичні ареали. Розвиток письма. Основні системи графічного письма у світі. Фонетико-фонологічна і просодична типологія мов. Синтаксичні типології мов світу. Лексична типологія. Соціальна типологія мов. Комунікативні ранги мов, правовий статус, конфесійний статус мов. Міжнародні мови та їх типи. Мовна політика в Україні і світі.

3. Основи прикладної лінгвістики.

Об'єкт і методи прикладної лінгвістики. Розділи прикладної лінгвістики. Комп'ютерна лінгвістика. Прикладні аспекти квантитативної лінгвістики. Комп'ютерна лексикографія. Корпусна лінгвістика. Лінгвістичні аспекти перекладу. Машинний переклад. Теорія і методика викладання мови.

4. Лінгвістична семантика.

Семасіологія як наука про значення мовних одиниць. Напрями семантики (логічна семантика, теорія референції, семантика можливих світів). Значення і зміст. Структура лексичного значення (денотат, сигніфікат, конотат). Поняття семми і семи. Семний склад лексичної одиниці (архісема, диференційна сема, потенційна сема). Метафора і метонімія як типи перенесення значення слова. Методи семасіології (компонентний аналіз, дистрибутивний аналіз, контекстуальний аналіз, асоціативний експеримент, методика семантичного диференціала).

5. Лінгвістична семіотика.

Об'єкт і предмет лінгвосеміотики. Поняття знака, класифікація знаків (ікони, індекси, символи). Семіозис, моделі семіозису. Семіотичний трикутник. Ономасіологія (семантико-структурна і функціональна ономасіологія). Мотивація в ономасіології.

6. Психолінгвістика.

Психолінгвістика як наука: об'єкт, предмет, методи. Основні проблеми психолінгвістики. Лінгвістика впливу. Теорія мовленнєвої діяльності. Вивчення мовленнєвої діяльності в Росії та Україні. Проблема породження мовлення: основні моделі. Сприйняття та розуміння мовлення. Онтогенез мовлення. Пам'ять у психолінгвістиці. Методика проведення асоціативного експерименту.

7. Міжкультурна комунікація.

Лінгвокультурологія, етнолінгвістика та міжкультурна комунікація. Розвиток міжкультурної комунікації як науки в Європі та США. Гіпотеза лінгвістичної відносності Сепіра – Уорфа. Лінгвістичні параметри етнічної ідентичності. Культурні стереотипи і прецедентні феномени. Мовленнєвий етикет. Міжкультурна компетенція.

8. Соціолінгвістика.

Об'єкт і методи соціолінгвістики. Соціальна диференціація мови. Літературна мова, діалект, наріччя, розмовна мова, просторіччя. Койне, соціолект, жаргон, аргі, сленг. Форми міксації мови (піджини і креольські мови). Диглосія і білінгвізм. Поняття суржикі. Мовна інтерференція. Мовна норма і кодифікація мови. Мовна політика в Україні. Поняття мовної ситуації.

9. Комунікативна лінгвістика.

Поняття комунікації. Комунікативний акт. Типологія моделей комунікації. Комунікативна ситуація. Поняття мовної особистості: структура і сутнісні особливості. Лінгвопрагматика. Теорія мовленнєвих актів (Дж. Остін, Дж. Сьорль). Поняття мовленнєвого акту, фази мовленнєвого акту (локуція, іллокуція, перлокуція). Комунікативні стратегії і тактики. Закони і правила комунікативної взаємодії. Максими спілкування Г. Грайса та Дж. Ліча. Невербальні засоби комунікації.

10. Загальна і прикладна теорія мови.

Загальна і прикладна фонетика. Поняття звуку і фонемі. Експериментальні методики прикладної фонетики. Загальна і прикладна семантика. Компонентний аналіз. Загальна і прикладна морфологія. Загальний і прикладний синтаксис.

2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. С. Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи. Львів: ПАІС, 2005. 264 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. К.: Академія, 2004. 344 с.
3. Войцехівська Н. К. Конфліктний дискурс: структурно-семантичний і комунікативно-прагматичний аспекти. К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. 404 с.
4. Загнітко А. П. Лінгвістика тексту: Теорія і практикум: наук.-навч. посібник. Донецьк: Юго-Восток, 2007. 313 с.
5. Загнітко А. П. Основи дискурсології. Донецьк: ДонНУ, 2008. 194 с.
6. Загнітко А. П. Словник сучасної лінгвістики: Поняття і терміни: У 4-х томах. Донецьк: ДонНУ, 2012. Т. 1–4.
7. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства: підручник. К.: Видавничий центр „Академія”, 2006. 340 с.
8. Ковалевська Т. Ю. Комунікативні аспекти нейролінгвістичного програмування: монографія. Одеса: Астропринт, 2008. 324 с.
9. Ковалевська Т. Ю., Броннікова С. А. Основи ефективної комунікації: навчальний посібник: (порадник управлінцеві на щодень). Одеса: Фенікс, 2008. 140 с.
10. Компанцева Л. Ф. Лінгвістична експертиза соціальних мереж. К.: Аграр Медіа Груп, 2018. 318 с.
11. Кондратенко Н. В., Стрій Л. І., Білінська О. С. Лінгвопрагматика політичного дискурсу: типологія мовленнєвих жанрів: монографія; за заг. ред. Н.В. Кондратенко. Одеса: Астропринт, 2019. 236 с.
12. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: підручник. К.: Видавничий центр „Академія”, 2001. 286 с.
13. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: підручник. К.: Академія, 2003. 463 с.
14. Кутуза Н. В. Комунікативна сугестія в рекламному дискурсі: психолінгвістичний аспект. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. 736 с.
15. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту. Вінниця: Нова книга, 2004. 272 с.
16. Навальна М. І. Динаміка лексикону української періодики початку ХХІ ст.: монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2011. 328 с.
17. Навальна М. Лексика української газетної періодики початку ХХІ ст.: джерела поповнення та стилістичне використання. Переяслав-Хмельницький : «Видавництво КСВ», 2018. 350 с.
18. Різун В. В., Непийвода Н. Ф., Корнєєв В. М. Лінгвістика впливу: монографія. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. 148 с.
19. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
20. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке: монографія. Черкаси: Ю. Чебаненко, 2012. 488 с.

21. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля. К, 2006. 716 с.
22. Семенюк О. А., Паращук В. Ю. Основи теорії мовної комунікації. К.: ВЦ «Академія», 2010. 240 с.
23. Серажим К. С. Текстознавство: підручник. К.: Київський університет, 2008. 527 с.
24. Соссюр Ф. Курс загальної лінгвістики. К.: Основи, 1998. 324 с.
25. Українська мова: Енциклопедія / Русанівський В. М., Тараненко О. О., Заблюк М. П.. К.: Українська енциклопедія, 2000. 650 с.
26. Шабат-Савка С. Т. Категорія комунікативної інтенції в українській мові: монографія. Чернівці: Букрек, 2014. 412 с.
27. Шевченко І. Когнітивно-прагматичні дослідження дискурсу. В кн.: Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен: монографія; за ред. І. Шевченко. Харків: ЧФ Константа, 2005. С. 105–117.
28. Шевченко І. С., Морозова О. І. Дискурс як мисленнєво-комунікативна діяльність. В кн.: Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен: колективна монографія; за ред. І. С. Шевченко. Харків: Константа, 2005. С. 21–28.
29. Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 213 с.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФАХОВОГО ІСПИТУ

Зміст тестових завдань визначено Програмою фахового іспиту для вступу на навчання для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 035 Філологія ОП 035.10 Прикладна лінгвістика на основі ступеня бакалавра, магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста).

Тест для фахового іспиту складається із завдань з **вибором однієї правильної відповіді** (ТЗ закритої форми). До кожного завдання подано чотири варіанти відповідей (А, Б, В, Г), з яких один правильний.

Загальна кількість завдань тесту – 50.

Завдання з вибором однієї правильної відповіді оцінюються в 0 або 2 тестових бали.

Результат фахового випробовування оцінюють за шкалою від 0 до 100 балів.

Критерії оцінювання іспиту за фахом

ТЗ із вибором однієї правильної відповіді	Кількість балів
• неправильна відповідь, або вказано більше однієї відповіді, або відповідь ненадано	0 балів
• правильна відповідь	2 бали
• мінімальна кількість тестових балів, яка дає право на участь в конкурсному відборі	12 балів

максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання тесту	100 балів
--	-----------

Під час проведення вступного випробування не допускається користування електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами, якщо це не передбачено рішенням Приймальної комісії. У разі використання вступником під час вступного випробування сторонніх джерел інформації (у тому числі підказки) він відсторонюється від участі у випробуваннях, про що складається акт, в якому фахова атестаційна комісія вказує причину відсторонення та час. У разі використання заборонених джерел абітурієнт, на вимогу члена фахової атестаційної комісії, залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку.

Вступник має право подати письмову апеляцію щодо екзаменаційної оцінки (кількість балів), отриманої на вступному випробуванні. Апеляція подається письмово у вигляді заяви у довільній формі на ім'я голови Приймальної комісії ОНУ імені І. І. Мечникова. Апеляційна заява подається вступником особисто згідно з Положенням про апеляційну комісію Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Предметом апеляції може бути тільки оцінка з вступних випробувань. Не розглядаються апеляції, подані невчасно або з порушенням процедури подання.

Вступники, які не з'явились на вступне випробування без поважних причин у зазначений за розкладом час, до участі у подальших вступних випробуваннях та конкурсному відборі не допускаються.

Голова фахової атестаційної комісії

Лариса ШЕВЧУК